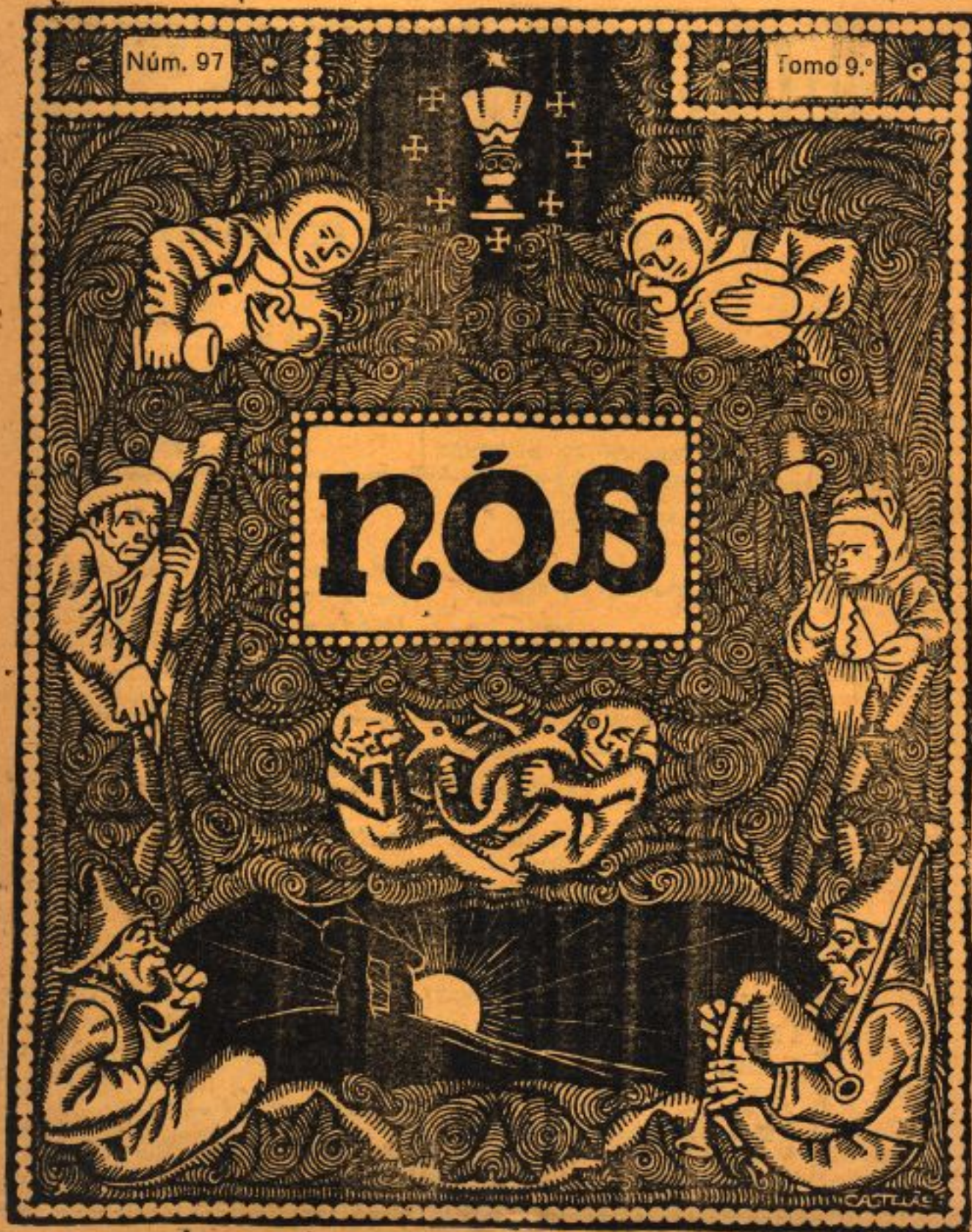

Núm. 97

Tomo 9.º

nóis

BOLETÍN MENSUAL
da
CULTURA GALEGA

Direitor Literario
Vicente Risco

Direitor Artístico
Alfonso P. Castelao

Administrador
ANXEL CASAL

DIRECCIÓN E REDACCIÓN:

Sto. Domingo, 47—OURENSE

ADEMINISTRACIÓN:

Hor'as, 20 — SANTIAGO

ABONAMENTO

NOTA

Doce números, na Península 6'00 pesetas.

Fora da Península 8'00 »

Número solto 0'70 »

*Este boletín non publicará máis orixinais qu'os
que foran directamente solicitados pol-a Dirección.
Tampouco se fai solidario das ideas n-eles emi-
tidos, a non ser das que por non iren rubrados,
enténdense que son da Redacción.*

Os pagos son adiantados e os gastos de xiro de conta dos suscritores

SUMARIO

A LÚA SIGUENTE....., por OUTEIRO ESPASANDÍN, (Poema).

EPIFANÍA, por Xesús BAL, (música).

TRADUCCIÓN GALEGA DA OBRA DE S. MARTÍÑO DE BRAGA «DE CORRECTIONE RUSTICORUM»,
por Paulino PEDRET CASADO.

EN PROCURA DA REALIDADE GALEGA. A NOSA UNIVERSIDADE, por Alvaro DE LAS CASAS
ARQUIVO FILOLÓXICO I-ETNOGRÁFICO DE GALICIA.

IMPRESA "NÓS"

Facturas - Estados - Libros - Revistas
e toda crás de traballos tipográficos

Trasmitanos os seus encârragos

Hortas, 20

SANTIAGO

Vicente Risco

Abogado

Sto Domingo, 47-2.º

Ourense

BOLETIN MENSUAL DA CULTURA GALEGA

Ano XIV ★ Ourense 15 de Xaneiro do 1932 ★ Núm. 97

A LÚA SIGUEUTE.....

A lúa sigueute coma un cadelo de augas
pol-as ribeiras ô sesgo do praneta
cando na miña fronte
os ensoños pregan as ás.
Os mouchós abren o ollo esquerdo
nas penas parañeiras
cando as buxolas ventan os teus pasos.
Miña moza luada, decote antípoda
ô xogo dos loceiros
que che buscan as mans caídas como bágoas,
quezáis un día, sin que eu sepa,
te recolla unha vaga
e te bote na orela da ribeira
morta pol-o arpón de un radiograma.

OUTEIRO ESPASANDÍN

E P I F A N Í A

por XESÚS BAL

(De SETE PEZAS PRA CANTO E PIANO éncol das verbas de Amado Carballo).

*No queipo de vimio
o neno labrego
era un roibo Xesús pequeniño.*

(Do libro «Proel» de Amado Carballo).

AUTO - NOTA DE XESUS BAL

O piano desenrola as suxerencias dos poemas. A voz, mais que cantar, recita. O meirande esforzo acomprino en axear os sons á mais correcta prosodia galega dentro do ámbito armónico imposto pol-a parte de piano.

o ne-no la-bre-go

mf.

Ped.

rei-bo Xe-us pa-que-mi-tio

mf.

cres.

f

Heitor Balduino

Lugo, 1931.

Traducción galega da obra de San Martiño de Braga DE CORRECTIONE RUSTICORUM

POR PAULINO PEDRET CASADO

Ao Señor Don Xaquín Arias Sanxurxo, que co seu espírito novo, co-a súa xenerosidade fidalga e co-a súa reza rebelde contra as inxusticias grandes e pequenas enséñanos aos galegos mozos cal é a maneira de dar comezo ao engrandecimento da nosa Patria.

INTRODUCCIÓN

Os suevos ao estabrecerse na nosa terra no ano 409 formaron un reino independente que comprendía primeiramente a Galiza romá constituída como provincia no ano 216 dempoís de Xesucristo por decreto do emperador Antonino Caracalla, extendéndose dempoís pol-a Lusitania. Requiario, que reinou dende o ano 448 ata o 456, convirtéuse do paganismo en que vivía como os demais xermáns occidentáes ao cristianismo. Mais poucos anos seguiron esta relixión os suevos, pois Remismundo, que reinou dende o 464 ata o 469, fíxose arriano.

Dende il ata Cariarico, segundo S. Goro de Tours, (538-594) que fala d-il na súa obra *De miraculis Sti. Martini*, non se sabe nada da historia dos suevos, pois Idacio, qu-é a fonte pra historia do comezo do reino suevo na nosa terra, colle somente d-o 379 ata o 468. Só se coñece por unha inscrición recollida por Hübner o nome d-un rei suevo Veremundo (485). S. Isidoro de Sevilla (570-636) en troques non fala de Cariarico e si de Teodomiro (559-569), que uns, como Mariana na súa *Historia de rebus Hispaniae* lib. V, cap. IX, Hefele: *Conciliengeschichte* tom. III, Dahn: *Die Könige der Germanen*, abtheilung 6, páx. VI e outros identifican co primeiro, mentras Flórez *España Sagrada* tom. II, páx. 145 e ss. e tom. XV, páx. 115, Gams: *Kirchengeschichte von Spanien*, II, 457, e outros distinguen-o de Cariarico. Baixo Teodomiro ou xa antes, se damos creto a S. Goro de Tours como parece debe ser, convirtíronse os suevos ao Catolicismo e dende entón permaneceron fiées na fê católica. Mais o poder dos godos anceiosos de extender as súas conquistas pol-a península e imposibilitados de voltar ás Galias d-onde foran botados cuasi do todo pol-os francos baixo Clodoveo consiguen dempoís de varias intervencións no reino suevo acabar con il no ano 554 sendo rei dos godos Leovixildo e o derradeiro rei suevo Andeca. — Dende arredor do ano 550 ata o 580 desenrólase no reino suevo a actividade d-un Santo esgrevio na cencia e cheo de prestixio S. Martiño de Braga. Nado n-a Pannonia viñera á esta nosa terra de tanta sôna antre os ascetas oc-

cidentaes xa do século cuarto. Eiquí erguéu o mosteiro de Dumio, preto de Braga, capital dos suevos, e dende ali infruéu na conversión d-istes xermáns. Probablemente denantes do ascenso de Teodomiro ou Ariamiro ao trono foi instituído bispo de Dumio e como tal asistiu ao primeiro Concilio de Braga (561). No segundo Concilio d-iste nome xa o atopamos de metropolitán da cibdade capital dos suevos. No ano 580 morréu chorado pol-o pobo e a súa festa celébrase o 20 de Marzo como consta dos Breviarios antigos das Eirexas de Braga e d-Evora.

Son moitas as obras que conservamos d-il e foron editadas, unhas máis, outras menos, varias vegadas, principalmente pol-o P. Flórez na súa *España Sagrada* tomo XV, Apéndices. Como moralista da escola de Séneca distínguese na *Formula vitae honestae*, unha das mais soadas obras suas, chamada por S. Isidoro no cap. 22 de *De viris illustribus* — *De differentiis quatuor virtutum* — e que na Edade Media tivose xeralmente por escrito do devandito moralista cordobés, e na pequena obrinha *De ira* dirixida a Wítimer, bispo de Auria (Ourense), que firmou no segundo Concilio de Braga (572) así como a *Formula* fora dirixida ao rei suevo Miro. N-ela sigue o método da obra homónima de Séneca e aínda está chea de pensamentos collidos d-ista l-espresados á vegadas o mesmo literalmente. Tamén non hay razón pra negar a S. Martiño a paternidade dos tres pequenos tratados *Pro repellenda jactantia*, *Idem de superbia* e *Incipit exhortatio humilitatis*, qu-os manuscritos testimoñan e que n-un punto do *Idem de superbia* relazoáanse con a súa grande obra *De correctione rusticorum*.

En troques hai que dubidar que seia de S. Martiño o libro *De moribus*, que n-os manuscritos qu-espresan o autor atribúese á Séneca e ao que parece referirse o segundo concilio de Tours do ano 567 no canon 14 «..... sicut ait Séneca pessimum in eo vitium esse qui in id quo insanit caeteros putat furere» misturando así parte da sentença 35 con parte da 36 do libro. Ademais a expresión da sentença 76 «semper puta te coram diis testimonium dicere» é moi improbable qu-a deixase incorrexida S. Martiño.

Ao culto cristián pertencen a *Epístola ad Bonifacium episcopum de trina mensione* e *De Pascha*. Bonifacio moi probablemente, como se deduz do contido das preguntas a que responde na súa epístola S. Martiño, pertence ao reino visigótico. O escrito *de Pascha* discutíuse moito que procedese do noso Santo mais non hai razón pra negarillo, pois ademais de traer o seu nome todol-os manuscritos contén un paso moi semellante á outro máis breve d-o *de correctione rusticorum* e concorde co dito pol-o can. 9.º d-o segundo Concilio de Braga.

No terreo d-o Dereito Canónico ademais das súas intervencións principais nos dous primeiros Concilios de Braga, sobre todo n-o segundo, é dina de toda atención e loubanza a súa pequena colección de cánones coñecida c-o nome de *Capitula Martini*, sobre a cal pubriquei un traballo n-o tomo III dos Arquivos d-o Seminario de Estudos Galegos, aínda que cheo d-erratas por non ter podido correxir as probas, xa que m-atopaba entón lonxe de Sant-Iago.

Mais a máis importante obra de S. Martiño de Braga é a chamada *De correctione rusticorum*. Denantes d-os estudos do sabidísimo teólogo historiador alemán e mestre da universidade da capital de Noruega Carlos Paulo Caspari soio coñecíanse dous códices con ela, un toledán e outro vaticán. D-o primeiro, que pertencéu ao coengo de Toledo e dempóis bispo de Segorbe, Xán Bautista Pérez (1537-1597), fixo unha copia o P. Burriel e segundo ela editouno o P. Flórez nos apéndices do tomo XV da *España Sagrada* (1759). O segundo, que só contén a primeira metade da obra, editouno o eruditísimo Cardeal Mai no tomo III dos seus *Classici auctores ex Vaticanis codicibus editi* (1831).

Caspari nos anos 1876-82 atopou outros cinco códices, dos caes un é o Ber-

nensis 289 que contén toda a obra. Os outros son os Sangalenses 558 e 579, aos que lles fallan a carta á Polemio e as verbas introductorias, o *Codex Perizonii*, XVIII, L. 17, da biblioteca da Universidade de Leyden, que contén somente a derradeira terceira parte da obra, e o cód. 76 da Biblioteca da Escola de Medicina de Montpellier, que nos trasmitte un compendio d-aquela.

De todo este material e d-unha sección dos *Dicta Abbatis Pirminii de omnibus libris canonicis scarapsus*, que en parte está inspirado na obra de S. Martiño e chega a trascribir párrafos enteiros d-ila, constituén o texto da edición sua o Caspari na sua obra *Martin von Bracara's Schrift De correctione rusticorum*, etc., Crístianía, 1883.

Sostén o sabido mestre que o Vatican é o máis fiel dos códices e que dempóis ven o Bernense, aínda que na transmisión do Símbolo hai que darlle o lugar primeiro ao Toledán. A traducción que ofrecemos é a d-o texto reconstruído por Caspari e que por outra parte é a única edición do escrito enteiro, pois á edición do Flórez consecuente c-o códice toledán fállalle a epístola a Polemio e dende a metade do párrafo 17 ata o fin.

Mais non s-esgotou a fecundidade de S. Martiño nas suas obras orixináes senón que fixo ademáis a traducción do grego ao latín das *Aegyptiorum Patrum sententiae* editada por Rossweyde ao fin do apéndice ás *Vitae Patrum* e dempóis por outros, antre os caes está o P. Flórez, e aínda mandou ao monxe dumiense Pascasio que traduxese tamén d-o grego as *Verba seniorum* editadas dempóis d-outros por Rossweyde como libro sétimo das *Vitae Patrum* en Amberes no ano 1615. Este Pascasio aparece no título da sua traducción como diácono da Santa Eirexa Romá e por Sigeberto de Gembloux é chamado simplemente diácono, o que pode moi ben basarse, como xa observou Rossweyde na obra susomentada, n-un trabucamento c-o diácono Pascasio de quen fala S. Goro o Magno n-o libro IV dos Diálogos.

A figura de S. Martiño n-o século VI, en que froreceron Apringio de Badaxós, Xusto d-Urxel, Liciniano de Cartaxena e S. Leandro, a os caes todos supera polo número d-os seus escritos esprende máis alá da península e renova o primeiro tempo glorioso da nosa Galiza ao finar do século IV e n os comenzos d-o V, cando Eterio Prisciliano, Orosio, Regulario, os dous Avitos e S. Toribio facían resoar o nome d-a nosa Patria en todo o mundo cristián. Chegado á Terra n-uns momentos en que Xustinián matínaba reconstituir o antigo impero i-en que os gregos por tanto poñían o pe n-a península como amigos do godo Atanaxildo (por este tempo asinala dous metropolitanos gregos sucesivamente de Mérida: Paulo e Fidel, Paulo de Mérida en *De Vita PP. Emeritensium* escrita arredor do ano 630 i-editada na *Patrologia Latina*, tom. 80) foi o primeiro que n-unha época de colleita dos lauros d-a antigüidade cristiá deitounos sóbor da España e o director relixioso d-o reino suevo n-o seu derradeiro período católico. Istes xermáns n-estreitas relacións c-os francos, qu-aínda que non tan brillantes como á primeiros d-o século VI antre outras cousas pol-as divisións feitas n-o reino de que dou funesto exemplo o gran conquiridor Clodoveo (m. 511), seguían sendo aínda os famosos xermáns católicos nemigos naturais dos visigodos, á cuio engrandecimento tanto medo tiñan, diron por primeira vez n-a península o espektáculo de protección mutua do poder eclesiástico e d-o poder civil. O representante d-aquel foi S. Martiño, mentras viviu o seu metropolitán Lucrecio pol-a sua sabencia e santidad, dempóis, por dereito propio da sua autoridade eclesiástica de tal maneira, que o fecundo poeta e bispo de Poitiers Venancio Fortunato, outrosúbdito do rei franco c-o que estivo en relación o noso Santo, non dubida en comparal-o a os apóstoles (Carmina V. 2 v. 9-18). E a sua morte foi o desaparecemento da soma protectora dos reises suevos. A envexa xa secular d os visigodos e as areoas conquiridoras de Leovixildo, rei d-istes, atoparon n-a protección d-o suevo Mir

á rebelión de S. Hermenexildo fillo d-aquél, o pretesto pra finir co-a independencia sueva.

Observacións sóbor DE CORRECTIONE RUSTICORUM.

Esta obra dada á conocer por Flórez non ten o mesmo título nos diversos manuscritos. O vulgar é como a chaman os Breviarios d'Evora, Braga, etc., e que lle conservou o insigne autor da *España Sagrada*. A data da súa redacción parez estar relazada co segundo Concilio de Braga, en cuxo canón 1.º dispúxose qu'os bispos visitasen as súas diócesis, estudiasen cómo os cregos executaban as súas funcións, principalmente o bautismo e a misa, e predicasen contra os ídolos, de todo o cal é un modelo como habían de facelo a predicación de S. Martiño, que acompaña a epístola súa a Polemio, bispo d'Astorga, que tamén suscribiu aquel Concilio. Así é qu'a composición do *De correctione rusticorum* pode pórse con bastante seguridade nos anos próximos seguintes ao 572.

Os erros que asinala S. Martiño non son privativos do pobo occidental da península senón que s-atopan tamén na súa maioría na mitoloxía greco-romana. Indubidablemente antr'os campesiños debía haber moitos suevos polo reparto das terras, como observan Gaupp en *Germanische Ansiedelungen und Landtheilungen*, pág. 433 e ss. e Dahn en *Die Könige der Germanen*, I, pág. 145 e ss. e 6, pág. 573, mais, ou xa estaban moi romanizados, como pensa Caspari na pág. 91 da súa obra, ou S. Martiño de cultura greco-romana non entrou nas súas peculiares notas relixiosas. O que é seguro é qu'o arrianismo n-iles desapareceu radicalmente máis axiña que nos visigodos, aínda suposta a diferenza de tempo das respectivas conversións. Nos Concilios primeiro e segundo de Braga xa non se fala d-él.

A sñificazón de predicador esgrevio, que mostra S. Martiño, ponno cuasi ao nivel do gran reformador das costumes d'a Galia Meridional un pouco anterior á el, S. Cesáreo de Arlés (470-542). Unicamente o estilo do *De correctione rusticorum* é menos outo que n-os outros escritos seus.

Respeito á utilización d-a obra por outros autores asinala a d-os seguintes Caspari na pág. 109 e ss. do seu devandito escrito: a probabilísima de Audeno ou Dado de Ruán (sec. 7) na *Predicación de S. Eloy de Noyón* (sec. 7) inserta na Vida de éste feita por aquél, seguramente a do glorioso fundador e reformador de mosteiros na Europa Central S. Pirminio (sec. 8) nos seus *Dicta abbatis Pirmini, de singulis libris canonicis scarapsus*, e seguramente tamén, n-unha homilía anglo-saxona do Abade Alfric (arredor do ano 1000).

Indubidabelmente como di Duchesne en *L'Eglise au VI siècle*, pág. 568: *De correctione rusticorum* tivo axiña unha grande sona i-é un dos documentos máis curiosos tanto da catequesis eclesiástica como da sobrevivencia do paganismo nos pobos cristiáns.

TRADUCCIÓN

Martiño bispo ao señor beatísimo e por min amadísimo, irmán en Cristo, Polemio bispo.

1 Recibín as letras da tua santa caridade, nas que m'escribiches que che compuxese algunhas cousas sóbor do orixe dos ídolos e dos crimes d-iles, un pouquiño do

moito que hay escrito, pra corrección dos campesiños que, detidos pol-a antiga superstición dos pagáns aínda, dan culto de veneración máis aos demos qu-a Deus. Mais, porque convén ofrecerlles e como pra gusto darlles unha pequena noticia dende o comenzo do mundo, foime perciso atinguir co-

sucinto linguaxe d-un lixeiro compendio o enorme bosque dos tempos e dos feitos pasados con verba rústica. Así por tanto coa axuda de Deus será o comenzo da tua predicación:

2 Desexamos, fillos carísimos, anunciarvos no nome do noso Señor Xesucristo o qu'endexamáis ouvíchedes ou o que cicáis ouvido díchedes ao esquencemento. Pregamos, por esto, á vosa caridade qu'ouzades atentamente o que se di pol-a vosa saúde. Longo por certo nárrase o orden d-ilo nas Escrituras diviñas, mais pra que gardedes na memoria algunha cousiña vos comendamos de moitas ideas poucas.

3 Cando Deus fixo no principio o ceo e a terra, n-aquela ceestial habitación formóu as creaturas espirituáes, ou seian os ánxeles, pra qu'estando na súa presenza o loubasen. Dos cáes un que fora feito o arcánxel primeiro de todos, véndose brillando en tanta gloria, non dou honor ao seu creador senón que se chamóu semellante a El e por ista soberbia con outros moitos ánxeles que con el consintiron foi botado d-aquela sede ceestial n'iste ar que está debaixo do ceo e o qu-era o arcánxel primeiro, perdida a lus da súa gloria, foi feito o tebroso e horrible demo. Semellantemente tamén aqués outros ánxeles qu'estiveron conformes con el, botados do ceo e perdido o seu esplendor, foron feitos demos. Mais os demais ánxeles que foron sumisos á Deus perseveran na presenza d'El, na gloria da súa caridade e son chamados ánxeles santos. Pois aos que co seu príncipe Satanás pol-a súa soberbia foron botados chámasselles ánxeles transfugas e demos.

4 Dempois d'ista ruiña anxélica pracéulle á Deus facer ao home da lama da terra, ao que puxo no paradiso, e díxolle que, se gardaba o preceito do Señor, sucedería n-aquel lugar ceestial aos ánxeles transfugas, que d-alí caíran, mais, se transgredía o preceito de Deus, que morrería. Vendo logo o demo que por esto fora feito o home pra que lle sucedese no reino de Deus no seu lugar d-onde el caíra, guiado pol-a envexa aconse-

llóu ao home que traspasase os mandados de Deus. Pol-a cal ofensa foi botado o home do paradiso no desterro d-iste mundo, onde padecería moitos traballos e dóres.

5 E foi chamado o primeiro home Adán e a súa dona, que Deus creóu da carne d-aquil, foi chamada Eva. D'istes dous homes propagóuse todo o xénero humán. Que, esquencidos do seu Creador e facendo moitas maldades, levaron á Deus á ira. Pol-o cal mandóu Deus o diluvio e perleu á todos, excepto o único xusto por nome Noé, á quen reservóu cos seus fillos pra reparar o xénero humán. Así d-o primeiro home Adán ata o diluvio pasaron 2.242 anos.

6 Dempóis do diluvio foi de novo restaurado o xénero humán pol-os tres fillos de Noé reservados co-as súas donas. E ao començar á cubrir o mundo a moitedume crescente, esquencendo de novo os homes á Deus creador do mundo, encetaron a adorar as creaturas abandoando o Creador. Uns adoraban o sol, outros a lúa ou as estrelas, outros o lume, outros a auga profunda ou as fontes das augas creendo que todas estas cousas non foran feitas por Deus pra uso dos homes senón que nascidas de si mesmas eran deuses.

7 Entón o diaño ou os seus ministros os demos, que do ceo foran botados, vendo qu-os homes iñorantes erraban antre as creaturas, abandoa-lo o seu Creador, encetaron á mostrárselles en diversas formas e á falar con eles e á pregarlles que nos montes outos e nos bosques frondosos lles ofrecesen sacrificios e os adorasen no lugar de Deus imponéndose os nomes d homes criminaes que pasaran a vida en todol-os crimes e maldades, e así un dicía qu-era Xúpiter, que fora mago e tan incestuoso na súa fornicación, que tivera por dona á súa irmá chamada Xuno, corrompera á Minerva e á Venus súas fillas e deshonorara torpemente á toda a súa parentela. Outro demo chamóuse Marte, que fora autor de litixios e discordias. Outro optóu por chamarse Mercurio e fora inventor enganoso de todo furto e fraude, ao que os homes cobizosos pasando pol-as pra-

zas e botándolle pedras ofércenlle moreas d'elas como á Deus do lucro. Outro demo adscribíuse o nome de Saturno, o que vivindo en toda crueldade hastra devoraba os seus fillos ao nacer. Outro demo tamén finxéu qu'era Venus, que foi muller prostituta. Non só fornicou con innumerabres adúlteros senón tamén co seu pai Xúpiter e co seu irmán Marte.

8 Vede como foron n-aquél tempo estes homes perdidos, qu-os iñorantes campesiños honraban pol-as suas ocorrencias pésimas e cuílos nomes puxéronse os demos pra que os adorasen como deus e lles ofercesen sacrificios e imitasen os feitos d-aqueles cuílos nomes invocaban. Tamén lles aconsellaron os demos que lles fixesen tempos e n-iles puxesen imaxes ou estatuas d-homes malvados i-erguesen altares, nos que non soio derramasen o sangue dos animais senón tamén o dos homes no seu honor. E ademáis d-isto, moitos demos dos que foran espulsados do ceo presiden no mar, nos ríos, nas fontes e nos bosques, aos que semellantemente os homes iñorantes de Deus adoran como deuses e lles ofercen sacrificios. E no mar chaman Neptuno, nos ríos Lamias, nas fontes Ninfas, nos bosques Dianas, os caés todos son demos i-espritos malignos que danan i-atortentan os homes inífees que non saben defenderse co sino da cruz. Non embargante isto, non sin permiso de Deus danan, pois (taes homes) teñen irritado á Deus e non cren na fe de Cristo de todo curazón senón que son tan dubidosos, que poñen os nomes dos demos á todol-os días e chaman día de Marte e de Mercurio e de Xúpiter e de Venus e de Saturno, que ningún día fixeron senón que foron homes pésimos e malvados no pobo grego.

9 Mais Deus onipotente, cando fixo o ceo e a terra creou d-aquela a lus, que volveu sete veces pra distinción das obras de Deus. Pois o día primeiro Deus fixo a lus, que foi chamada día. O segundo foi feito o firmamento do ceo. O terceiro foi separada a terra do mar. O cuarto foron feitos o sol, a lúa e as estrelas. O quinto os cuadrúpedos, os volátiles e os peixes. O sexto foi formado o

home. E o sétimo día, compreto o mundo todo e o seu adorno, chamóuno Deus descansou. Por tanto a única lus, que foi feita a primeira entre as obras de Deus, en revolución sete veces pra distinción das obras de Deus, foi chamada semán. Que tolería é así qu-o home bautizado na fe de Cristo non garde o día de domingo, no que Cristo resucitou e diga que garda o día de Xúpiter, o de Mercurio, o de Venus ou o de Saturno, que non teñen ningún día senón que foron adúlteros, magos, inícuos e mortos malamente na sua terra! Mais, como dixemos, baixo a especie d-istes nomes eshibese pol-os homes nescios veneración e honor aos demos.

10 Semellantemente tamén seduxo os homes rústicos e iñorantes o error de pensar qu-as calendas de Xaneiro son o comenzo do ano, o que é falsísimo de todo. Pois, como di a Escritura, o oito denantes das calendas d-Abril no mesmo equinoccio, foi feito o comenzo do ano. Pois así lese: *divisit deus inter lucem et tenebras*; mais toda reita división ten igualdade así como no oito antes das calendas d-Abril ten o día tanto espacio d-horas como a noite. E por isto é falso qu-as calendas de Xaneiro seian o comenzo do ano.

11 ¿E qué ha de dicirse con dor d-aquel nescísimo error, pol-o que observan os días dasapolillas e dos ratos, e s-é lícito dicir qu-o home cristián venere no lugar de Deus os ratos e as formigas? Aos que se non lles alonxasen as copas, as arcas, o pan ou o pano pra defendelos, non perdoarían de ningunha maneira o qu-atopasen exposto á eles. Mais sen causa o home miserabre faise estas figuranzas, pra que como na entrada do ano está farto e alegre por todo, así lle suceda tamén en todo o ano. Todas estas prácticas dos pagáns foron buscadas pol-as invencións dos demos. Mais ¡ay do home, que non tivera á Deus propicio e por El non lle fose dada a abundancia do pan e a seguridade da vida! Vede que facedes xa oculta, xa craramente, estas supersticións vós i-endexamáis cesades d-istes sacrificios dos demos. E por qué non vos outorgan que sempre estedes fartos e seguros e ledos? por qué

cando Deus s-encarraxa non vos defenden estes vns sacrificios da langosta, dos ratos e d-outras moitas tribulaci3ns que Deus encarraxado vos manda?

12 ¿Non entendedes craramente que vos minten os demos n-istas vosas prácticas que vaamente gardades e n-os agoiros á qu-attendedes frecuentemente vos enganan? Pois como dí o sabidísimo Salom3n: *Divinationes et auguria vana sunt*, e canto n'elas espérase o home tanto se trabuca o seu corazón *Ne dederis in illis cor tuum quoniam multos scandalizaverunt*. Vede qu-isto o dí a Escritura santa e así é certisísimamente. Porque os demos persuaden pol-as voces das aves 3s home infelices ata que por cousas frívolas e v3as perdan a fe de Cristo e incurran de repente na ruína da súa morte. Non mand3u Deus qu-o home coñeza o futuro sen3n que, vivindo sempre no seu temor, d'El espere o goberno e o auxilio da súa vida. A s3 Deus pertence saber algo antes de que suceda, mais aos homes vns os demos os enganan en diversas argucias ata levalos á ofender á Deus e arrastrar as súas almas con eles ao inferno, como dende o principio fixeron pol-a súa envexa, pra que o home non entrase no reino dos ceos, do que eles foran botados.

13 Pol-a cal causatamén ao ver Deus qu'os disgraciados homes eran enganados pol-o diaño e os seus ángeles tanto qu-esquescendo o seu Creador adoraban por Deus os demos mand3u o seu Fillo, esto é-a súa sabencia e verbo, pra volvel-os do error do diaño ao culto do Deus verdadeiro. E porque non podía a divinidad do Fillo ser visto pol-os homes tom3u carne humá do ventre de María Virxe, concebida non de cópula d-home sen3n do Espírito Santo. Nacido así en carne humá o Fillo de Deus permanecendo por dentro Deus invisíbre e por fora home visíbre predic3u aos homes: ensin3ulles á saír da potestade do diaño abandoando os ídolos e as obras cativas e á volver ao culto de Deus. Demp33s d-ensinar quixo morrer pol-o x3nero humán. Padeceu a morte vountariamente non contra a súa vontade, foi crucificado pol-os xudeos baixo o xuíz Poncio Pi-

lato, quen orixinario da provincia do Ponto n-aquil tempo presidía a provincia de Siria; descendido da cruz foi posto no sepulcro. O terceiro dí rexurd3u vivo d-antre os mortos e por corenta días convers3u cos doce discípulos e com3u diante d-iles demp33s da resurrección pra mostrar qu-a súa carne verdadeira rexurdira. E pasados corenta días mand3u 3s seus discipres qu-anunciasen á total-as xentes a resurrección do Fillo de Deus e os bautizasen no nome do Pai, do Fillo e do Espírito Santo pra remisi3n d-os pecados i-ensinasen aos que foran bautizados á alonxarse das obras cativas, esto é dos ídolos, do furto, do perxurio, da fornicaci3n e que non fixeran á outros o que non quixeran qu-a iles lles fixesen. E demp33s que mand3u esto, v3ndoo os mesmos discipres, ascend3u ao ceo e alí est3 sentado á destra do Pai e d-alí ha de vir ao fin d-iste mundo co-a mesma carne que consigo lev3u ao ceo.

14 E cando chegue o fin d-iste mundo todol-os pobos e todo home que trai o seu orixe d-aqueles primeiros homes, esto é, d-Adán e d-Eva, rexurdirán, os bos e os malos, e todos han de vir á diante do xuício (de Cristo) i-ent3n os que foron bos na súa vida serán separados d-os malos i-entrarán n-o reino de Deus e os ángeles santos i-estarán as súas almas co-a súa carne no descanso eterno pra non morrer nunca máis. Onde xa non haberá ningún traballo ou dor, nin tristeza, nin fame ou sede, nin calor ou frío, nin tebras ou noite sen3n que sempre ledos e satisfeitos na luz, na gloria, serán semellantes aos ángeles de Deus porque mereceron entrar xa n-o lugar d-onde ca3u o diaño e os ángeles que consintiron con 3l. Alí por tanto todol-os que foron fi3es á Deus permanecen eternamente. Pois os que foron incrédulos ou non foron bautizados ou se foron bautizados demp33s d-o seu bautismo outra vega-da volveron aos ídolos e homicidios ou adulterios ou perxurios e á outros males e sin peedenza finaron, todol-os que así fosen atopados serán condeados c-o diaño e con todol-os demos que veneraron e cuías obras fixeron e serán mandados co-a súa carne ao fogo eterno no inferno onde o fogo inestinguíbre vivirá perpetuamente e a carne xa

recobrada pol-a resurrección é atormentada eternamente e xime e aneia outra vez morrer pra non sentir penas, mais non se lle permite morrer pra que sufra tormentos eternos. Vede qu-isto di a lei, isto falan os profetas, e testemofian o evanxeo de Cristo, os apóstoles e toda a santa Escritura estas cousas, das que aínda que moi pouquiño entre tantas vos falamos sinxelamente agora. A vós corresponde por ende, fillos carísimos, lembrar o que dixemos e obrando ben esperar o descanso futuro no reino de Deus ou o que non seial obrando mal esperar o fogo perpetuo qu-ha de ser n-o inferno. O qu-elixere cada un, eso terá.

15 Por tanto fiées, que no nome do Pai, do Fillo e do Espírito Santo vos achegáchedes ao bautismo de Cristo, considerade cal pacto fixéradades con Deus no mesmo bautismo. Pois cando cada un dicheades o voso nome nas fontes vgr. Pedro ou Xán ou calqueira outro, fúchedes así interrogados pol-o sacerdote: *Quomodo diceris?* Respondiches ou ti, se xa podías responder, ou certo quen por tí fixo fe, quen te tomou da fonte e dixo vgr. *Joannes dicitur*. E preguntou o sacerdote: *Abrenuntias diabolo et angelis eius, culturis et idolis eius, furtsi et fraudibus, fornicationibus et ebrietatibus ejus et omnibus operibus eius malis?* Abrenuntias? E respondiches: *Abrenuntio*. Dempoi d-ista renunciación do diaño dé novo fuches preguntado pol-o sacerdote: *Credis in Deum Patrem omnipotentem?* Respondiches: *Credo*. *Et in Xesu Christo filio eius unico deo et domino nostro, qui natus est de Spiritu Sancto a María virgine, passus sub Pontio Pilato crucifixus et sepultus, descendit ad inferna, tertia die resurrexit vivus a mortuis, ascendit in coelos, sedet ad dexteram Patris, inde venturus indicare vivos et mortuos?* Credis? E respondiches: *Credo*. E de novo fuches interrogado: *Credis in Sanctum Spiritum, sanctam ecclesiam catholicam, remissionem omnium peccatorum, carnis resurrectionem et vitam aeternam.* E respondiches: *Credo*. Por tanto considerade o pacto que fixéchedes con Deus no bautismo. Prometichedes que renunciábades ao diaño e aos seus ángeles e á todas as súas obras malas e confesáchedes que

creíades no Pai, no Fillo e no Espírito Santo e qu-esperabades no fin dos séculos a resurrección da carne e a vida eterna.

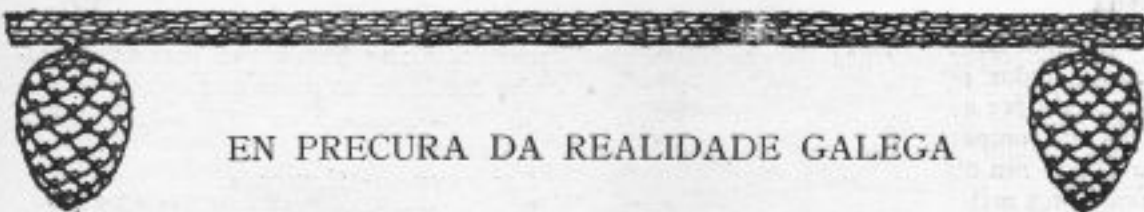
16 Vede cal caución e confesión vosa é tida ante Deus. E como algúns de vós que renunciaron ao diaño e aos seus ángeles e ás súas veneracións e ás súas obras malas agora volven ás veneracións do diaño? Pois acender cirios ás pedras e aos arbres e ás fontes e pol-as prazas ¿qué outra cousa é senón veneración do diaño? Observar a adivinación, os agoiros e os días dos ídolos qué outra cousa é senón veneración do diaño? Pór ás mulleres o nome de Minerva n-as súas teas e observar e adicar o día de Venus aos casamentos e reparar no día en que se sal de viaxe qué é senón veneración do diaño? Encantar as herbas pra os maleficios i-encantando invocar os nomes d-os demos qué é senón veneración do diaño? E outras moitas cousas qu-é longo dicir. Vede que facedes todas estas cousas dempóis da renunciación do diaño e volvendo á veneración dos demos e ás malas obras d-iles traspasáchedes a vosa fe e rompichedes o pacto que fixéchedes con Deus. Abandoáchedes o sino da crus que recibíchedes n-o bautismo e atendedes á outros sinos do diaño pol-as aves i-espirros e por outras moitas cousas. Por qué á min ou a calqueira outro cristiano reito non nos dana o agoiro? Porque cando precedeu o sino da crus nada é o do diaño. Por qué vos dana á vos? Porque despreciachedes o sino da crus e respetades o que vós mesmos vos fixéchedes como sino. De igual maneira abandoáchedes o santo encantamento, esto é: o símbolo que recibíchedes no bautismo, que é *Credo in Deum Patrem omnipotentem* e a oración dominical esto é *Pater noster qui es in coelis* e gardades os encantamentos e composición diabólicas. Por tanto quenqueira que, despreciado o sino da crus de Cristo, olla á outros sinos perdéu o que recibéu no bautismo. De igual modo tamén quen garda os outros encantamentos inventados pol-os magos e feiteiros perdéu o santo encantamento do símbolo e da oración dominical que recibéu na fe de Cristo e pisou ista, pois non poden ser á un mesmo tempó venerados Deus e o diaño.

17 Se por tanto conocíchedes, fillos queridísimos, todas estas cousas que dixemos e s-algún coñece qu-il dempóis do bautismo as fixo e que rompéu a fe de Cristo, non desespere de si nin diga no seu corazón: Xa que fixen tantos males dempóis do bautismo cáis Deus non me perdoe os meus pecados. Non dúbides da misericordia de Deus. Soio fai no teu corazón pacto con Deus de non observar máis o culto dos demos e non adores á outro máis qu-a Deus do ceo, nin fagas homicidios, nin adulterio ou fornicación nin furto nin perxures. E cando teñas prometido esto de todo o teu corazón á Deus e non fagas máis estes pecados, espera con confianza o perdón de Deus. Porque así dí Deus pol-a Escritura profética: *In quacumque die inustus oblitus fuerit iniquitates suas et fecerit iustitias et ego obliuiscar omnes iniquitates ejus*. Logo Deus agarda a peedenza do pecador. Mais esta peedenza é verdadeira cando o home non fai máis os males que fixo senón que pide perdón dos pecados pasados i-é cauto do futuro pra non volver de novo aos mesmos senón que pol o contrario fai obras boas, cando estende a esmola ao probe famento e restaura ao hóspede cansado e todo o que queredes que se vos faga facédello aos outros, pois n-estas verbas cómprense os mandamentos de Deus.

18 Pregámosvos por tanto, irmáns carísimos; que gardedes na memoria estes preceptos diviños que Deus dínase darvos por nós humildísimos e pequenos pra proveito das vosas almas, que non soio pensedes n-ista vida presente e na utilidade transitoria d-iste mundo senón que recordedes máis o que prometíchedes de novo no símbolo que vós creíades, esto é: a resurrección da carne e a vida eterna. Logo creíchedes e creedes qu-habrá resurrección da carne e a vida eterna no reino dos ceos antr-os ángeles de Deus como xa vos dixemos denantes. Por elo meditate moitísimo, e non sempre n-a miseria d-iste mundo. Preparade os vosos camiños con obras boas, frecuentade a eirexa ou os lugares dos santos pra pregar á Deus. Non despreciedes senón observade

con reverencia o día do Señor que chámase domingo, porque o Fillo de Deus, o Noso Señor Xesucristo, n-el rexurdéu dos mortos. Non fagades obras servíes no agro, no prado, na viña ou outras importantes no domingo agás do que pertence á necesidade de restaurar o corpo pol-o cocimento da comida e a obriga d-un viaxe longo. E nos lugares preto é lícito facel o camiño pro non por ocasións malas senón por boas: esto é andar aos lugares santos ou visitar un irmán ou amigo ou consolar un enfermo ou levar ao atribulado consello ou axuda por boa cousa. Así por tanto está ben á un cristián venerar o día de domingo. Pois bastante inícuo e torpe é qu-os que son pagáns e iñoran a fe de Cristo e adoran os ídolos dos demos garden o día de Xúpiter ou de calqueira outro demo e s-absteñan de traballos cando de certo os demos nin crearon nin teñen ningún día. E nós, que adoramos e creemos qu-o Fillo de Deus rexurdéu d-os mortos, non veneramos o día da súa resurrección, esto é: o día de domingo. Non fagades logo inxuria á resurrección do Señor senón que honráde-a con reverencia pol-a espranza nosa que temos n-ela. Pois como o mesmo Noso Señor Xesucristo fillo de Deus, qu-é nosa cabeza, rexurdéu o terceiro día na súa carne dos mortos, así tamén nós, que somos os seus membros, esperamos qu-hemos de resucitar na nosa carne ao fin dos séculos, pra que cada un reciba ou o descanso ou a pena eterna segundo obróu co seu corpo no século.

19 Vede que nós falando agora baixo o testemoño de Deus e dos santos ángeles, que nos oen, pagamos á vosa caridade a nosa dívida e vos prestamos o diñeiro do Señor como por precepto temos. A vós tócavos agora pensar e procurar como cada un volva á presentar no día do xuício ao Señor, que ven, canto recibéu e con usura. Preguemos á cremencia do mesmo Señor que nos custodie de todo mal e nos faga dínos compañeiros dos seus santos ángeles no seu reino presidindo El que vive e reina xuntamente co Pai e o Espírito Santo pol-os séculos d-os séculos.—AMÉN.

EN PRECURA DA REALIDADE GALEGA

A NOSA UNIVERSIDADE

POR ALVARO DE LAS CASAS.

COMPRE faguer lús no complexo probrema da nosa Universidade: compre afondar no seu estudo na seguridade de que n-ele, na sua realidade, no desenrolo dos termos en que se pranteia, fica unha das metas á conquistar pol-o galeguismo. Eu quero pranteiar a primeira premisa: que é o que pensan da Universidade compostelán os seus mestres e os seus estudantes mais representativos. Procuréi á uns e á outros preguntándolles en col das interrogacións que percisan aristas mais saintes e pranos mais sinalados. Non ha sere perciso engadir que preguntéi á propios e alleos, a galeguistas e antigaleguistas, pra que a visión ofrezca toda caste de matíces. Olla-de as respostas. Quen conoza a vella e groriosa escola de Compostela —todol-os nosos leitores e cantos sintan certo intrés pol-a vida inteleituaal das Hespañias— saberá da outa categoría dos preguntados, homes de forte e rexo prestixio nas Cencias e nas Letras.

COMO DEBERAN PROVERSE AS CADEIRAS

A realidade dinos que por oposizón, o ideal aconsellaría a libre desñazón—dinos o reitor Dr. CADARSO.

Eiquí, na Hespañia, onde non hai ética, por oposizón que é o que ofréz mais garantías; o ideal sería a provisión por méritos e capacidade pedagóxica—di o eispresidente da F. U. E. GARCIA SABELL.

Por oposizón pro tendo en conta o historial de cencia do solicitante e a sua capacidade pedagóxica; a oposizón entre auxiliares e as auxiliares entre axudantes—dinos o lente Dr. MORALEJO.

Distingo duas crases de cadeiras: as de outa investigazón e as teórico-práticas; pra éstas oposizón libre, sorteando a Universidade onde a oposizón se faría, e pra aquelas libre desñazón entre lentes—di o auxiliar D. MARIANO GARCIA.

Por seleizón do persoal docente fundada na labouira investigadora e de cadeira—dinos o auxiliar Sr. TOBIO.

Oxe a oposizón é falsa; o ideal sería cubrilas como na Alemaña entr-os prestixios do país, sin ter en conta tídoos máis ou menos ben arraxados. Esto agora é difícil pol-a pouca civilidade dos hespañoes—dinos o presidente da F. U. E. CARBALLO CALERO.

A oposizón é o menos ruín, pro bó sería modificar o seu mecanismo e a sua orientación no senso de que pesase ainda máis a histórea docente e investigadora, e non o memorismo, do candidato—dinos o lente-segredario Dr. ARIAS RAMOS.

Coma se ordeia faguer na derradeira reforma—dinos o lente e vicerreitor Doctor MONTEQUI.

Por concurso de méritos serio e o máis eficaz posibre; e que o lente endexamáis fora á perpetuidade, sinón por revisión feita de cinco en cinco anos—dinos o lente do Instituto Dr. LOIS IGLESIAS.

Por concurso-oposizón—di o decano da facultade de Letras Dr. PEREZ BUSTAMANTE.

Pol-a histórica centífica do candidato, sometido, ademais, á certas probas perante algun tempo—SEOANE.

Os ensinamentos prácticos por concurso e os teóricos por concurso-oposición—SEIXO.

Por concurso atendendo aos traballos científicos e de investigación na disciplina, e máis á práctica probada no ensino—PEREZ GOMEZ.

Dende logo sin oposición; o ideal é que os

craustros elixan libremente entre as capacidades científicas do país e as xentes adicadas máis fecundamente ao ensino—dí o lente DR. CALVET.

Por concurso—HONTORIA.

Por concurso-oposición. Na Universidade deberíase ingresar de axudantes, pasar logo a auxiliares e d-entre os auxiliares, cando se tivese demostrado capacidade pedagóxica e científica, escoller os lentes—VAZQUEZ.

SI É PERCISO ESTABRECER EN COMPOSTELA OS ENSINOS DO DOITORAMENTO

É unha necesidade imperiosa—dí o REITOR.

Sí, mais despois de refeita a Universidade; oxe sería perxudicial—dí GARCIA SABELL.

Imprescindibles despois de compretado o profesorado e nomeados novos lentes de estudos especiaes—dí o DR. MORALEJO.

Dende logo: eiquí debería compretarse a formación do alumno, sinón non é Universidade—dí o PROF. MARIANO GARCIA.

A Universidade non é compreta, non existe, sinón ten todol-os grados—dí o PROF. LOIS TOBIO.

A Universidade ten de sere autónoma e bastare á sí mesma—dí o CARBALLO CALERO.

Sí, pro un doitoramento que non sexa unha farsa; oxe non temos meios. Pro eu non sei que poida maxinarse unha Universidade sin doitoramentos—dí o DR. ARIAS RAMOS.

Non. O esencial do doitoramento é a te-

sis. Cando se fagan tesis d-abondo poderá maxinarse en todol os grados—dí o Doctor MONTEQUI.

Sen dúbida que sí; non hai razóns pra que Madrid teña un privilexio—dí o DR. LOIS IGLESIAS.

Non; o sustantivo dos doitoramentos é a investigación e eiquí non se pode labourar n'este senso—dí o DR. PEREZ BUSTAMANTE.

Dende logo que sí—SEOANE.

Sin vacilacións—SEIXO.

Si ha sere como é oxe, non; si vai trocarse nun verdadeiro doitoramento, a base de especializacións, sí, dende logo que sí—PEREZ GOMEZ.

Sin dúbida, pro un doitorado serio e eficaz—CALVET.

Todal-as universidades deberan ter as mesmas prerrogativas—HONTORIA.

Penso que a colación de doitoramentos debería ficar reservada á Universidade de Madrid—VAZQUEZ.

À NOSA UNIVERSIDADE FALTALLE.....

Compretar as facultades, ter maior apoio económico do Estado e persoal subalterno—dí o REITOR.

Volgar as costas á Madrid. Madrid fíxonos á idea de que sin diñeiro non se podía vivir, e negounos o diñeiro. Non fíguemos ren por acreditar en tal patarata e non ter cartos. Non se traballa sin diñeiro, é verdade, pro sí con moi pouco diñeiro. Temos de voltar as costas á Madrid

e procurar nós o noso diñeiro—dí o GARCIA SABELL.

Compretar o profesorado das facultades xa existentes e faguer que todol-os lentes cumpran as suas obrigas. Que non perdan día, que fiquen eiquí, que se vinculen á Compostela. Faltan tamén meios de traballo: na nosa facultade non temos revistas—dí o DR. MORALEJO.

Faltan meios de traballo, como á todal-as

outras universidades, reaxuste entre o que foi e o que ten de sere, e nova cidadanía que contrarreste a vella influencia burguesa de Compostela.—MARIANO GARCIA.

Compenetrazón co-a vida galega; oxe estamos divorciados.—LOIS TOBIO.

Rematar o divorcio que aínda se mantén entre lentes e máis estudantes; orientazón ao práctico e seminarístico.—CARBALLO CALERO.

Que non fuxan os lentes; que se encontren ben aquí. É preciso pra eso darlles meios de vida, limpas e novas mouradas, etc.—di o DR. ARIAS RAMOS.

Libros e revistas—dínos o DR. MONTEQUI.

Libros, moitos libros, e boas revistas. Percisamos as revistas de todo o mundo culto—di o DR. IGRESIAS.

Trocala totalmente na súa orgaizazón. De momento a falta na que máis se repara é

nos poucos lentes que ten e aínda moitos deles o pouco que se lles vé pol-as aulas.—SEOANE.

Falta, primeiramente, unha boa residencia de estudantes; a proieutada—di o DR. PEREZ BUSTAMANTE.

Esprito galeguista, libros e revistas e compenetración fonda entre lentes e estudantes.—SEIXO.

Lentes: son poucos e algúns deles non moi ben capacitados. E faltalle espírito; os que non moramos en Compostela apenas sabemos da súa existencia. É preciso que se sinta a Universidade en todas as terras galegas.—PEREZ GOMEZ.

Diñeiro, moito diñeiro.—CALVET.

Non conozo a Universidade de Compostela.—HONTORIA.

Vida e labours cistrauniversitaria.—VAZQUEZ.

SI DEBEN INTERVIR OS ESTUDANTES NA VIDA DIREITRIZ DA UNIVERSIDADE

Sí; eu xa o pedín o ano derradeiro—di o REITOR.

Xa teñen algunha intervención, pro aínda é pequena: deben ispeizoar a labours dos lentes—di GARCIA SABELL.

Dende logo que sí, craustros, xuntas de goberno, etc.—MORALEJO.

Deben intervenir totalmente.—MARIANO GARCIA.

É imprescindíbre a súa intervención.—TOBIO.

Sí, no réxime administrativo e de impulsión de labours docente, mais non pra xulgar da competencia dos lentes aínda que poidan promover a súa fiscalización.—CARBALLO.

Sí; por veces modificando a proporzón, pro en principio sí.—ARIAS RAMOS.

Por enriba de todo defendo esta intervención, aínda que soio sexa pra evitar pequenas craudicaciós deso que din compañeirismo.—MONTEQUI.

Sí, pro soamente nas labours docentes pra que co seu acicate os lentes traballen mais e millor.—IGRESIAS.

Sí, dende logo que sí.—BUSTAMANTE.

Deben intervenir fortemente, incansablemente.—SEOANE.

Sin dúbida ningunha.—SEIXO.

Naturalmente.—PÉREZ GÓMEZ.

Está craro que sí.—CALVET.

Entendo que non.—HONTORIA.

Sí, mais nunha intervención condicionada.—VAZQUEZ.

SI FOI BOA, POL-O D-AGORA, A AITUAZON DOS ESTUDANTES

Estou moi satisfeito dela —di o REITOR— pois cada ano son mais cultos e formaes.

Estou satisfeito da súa situazón politéca, da docente, pol-o que vexo na nosa facultade, non. Compre deixar os preteistos das folgas. Que interveñan canto queiran pro

que traballen. Cada día veñen peor perparados do bachiterato.—MORALEJO.

Non estou moi satisfeito —di MARIANO GARCIA— Agora é cando comenzan a faguer labours.

Aínda figuemos pouco, por duas razóns:

pol-a pouca eisperienza e por que Compostela pesa por riba de nós. Debeu manterse a liña revoluzoaria da F. U. E. pro con mais disciplina—GARCIA SABELL.

En principio estou satisfeito, mais compre millorarse—TOBIO.

Coma cidadáns, baixo as ditaduras, figuemos o necesario mais é preciso que nos aturemos de universitarismo en xeito que poida parangonarse co politeco. Compre vincularnos de feito á Universidade nosa e non voltar á sere reflexos das lumiñas que en Madrid queiran acender—CARBALLO.

Ainda non é tempo pra xulgar. Pol-o d-agora estou satisfeito—ARIAS RAMOS.

Discuten pouco cos lentes—MONTEQUI.

Dende que aitan xa non estou na Universidade. Pol-a miña parte vexo que no Istituí-

to cada vez é maior o espírito universitario, a cobiza por saber, a arela de adicarse á ciencia pura—IGRESIAS.

Estou satisfeito—BUSTAMANTE.

Figuemos ainda moi pouco—SEOANE.

Quixérais máis violentos e máis libres do pensamento profesoral—SEIXO.

Nestes tempos non sei o que fan na Universidade. En xeral vexo que a xuventude universitaria cada vez ten espírito mais aberto e liberal—PEREZ GOMEZ.

Eu estou moi satisfeito da súa aituazón, coma cidadáns e coma estudantes—CALVET.

Non sei coal foi a súa labouira nesta Universidade, pro en principio entendo que os estudantes aínda non están formados—HONTORIA.

Non deberon intervir en politeca—VAZQUEZ.

QUÉ FINS DEBERIA TER A ASOCIACION DE ANTIGOS ALUNOS

Alongar a Universidade—CADARSO.

Todo esto da Asociación é unha farsa. Un xantar anual non supón ren—GARCIA SABELL.

Non sei si peasan faguer algunha cousa pol-a Universidade, sinón non prestan pra nada—MORALEJO.

A Asociación debe encadear as sucesivas xeracións universitarias pra que non se perda o noso espírito—MARIANO GARCIA.

Deben recollerse nos fins económicos; nada de influencias das vellas xeracións—TOBIO.

Poderían faguer cousa boa en contaíto co-as aituas asociacións, axudándoas co-a súa eisperienza. Ceremonias estériles con espírito da Casa da Troia, son contraproducentes—CARBALLO.

Esta Asociación debería crear becas na nova residencia, faguer proposta de milloras na xunta de goberno, fornecer elementos de docencia que coma médecos, abogados, etc., etc., poderían auxiliarnos no ensino, e axudar ás prácticas docentes levando

aos nosos alumnos ás súas clínicas e bufetes—ARIAS RAMOS.

Non ten vitalidade; si a tivese, debería traballar pol-a Residencia—MONTEQUI.

Non perdere a continuidade da Universidade; traballar pol-o intercambio de ideas entre os intelectuais da Terra—IGRESIAS.

Propulsar a labouira educacional e certifica—BUSTAMANTE.

Morrer—SEOANE.

Protexer económicamente aos estudantes—SEIXO.

A d-agora dóuna por morta. Unha verdadeira Asociación debería crear becas, bibliotecas, impulsar viaxes de estudo, etc.—PEREZ GOMEZ.

Non sei da eistencia desta sociedade nin do seu regramento nin dos seus fins—CALVET.

Apoiar económica e pedagógicamente á Universidade—HONTORIA.

Axudar á Universidade: axuda económica e mais pedagóxica—VAZQUEZ.

A OBRA QUE DEBE ACOMETER MAIS URXENTEMENTE A UNIVERSIDADE

A educación integral dos alumnos e o remate da residencia de estudantes—CADARSO.

A galeguización da Universidade—GARCIA SABELL.

Atraguer eiqui a cultura internacional e logo, aplicando os novos procedimentos, faguer a cultura galega—MORALEJO.

Compretar bibliotecas e laboratorios e re-

matar a residencia de estudantes—MARIANO GARCIA.

Galeguizarse no senso mais amplo da verba—TOBIO.

Darlle ao país que representa centificamente un espírito universitario, faguer investigadores e capacitarnos pra o exercicio das nosas profesións sin percisar novos estudos. Formar espíritoalmente ao país galego—CARBALLO.

Rematar a residencia por que nela hase faguer a educazón integral do aluno—ARIAS RAMOS.

Faguer boas bibliotecas. Son anticentrista por que Madrid fica con todo, superdotándose, e a nós manténnos na maior catívez—MONTEQUI.

Deixar de sere o que é; trocarse nun bo centro politécnico onde, a mais do universitario, se estuden disciplinas de inxeniería, agronomía, etc., etc. Sempre faguendo cencia galega—IGRESIAS.

A súa socialización. Coma isto é imposible, oxe, debería capacitar aos seus estudantes pra que a socializasen o día de mañán—SEOANE.

Dar cabo, logo, á residencia de estudantes—BUSTAMANTE.

Acugularse de espírito universitario e galeguista, rematar a residencia de estudantes, e dotar ás facultades de boas bibliotecas—SEIXO.

Faguer unha cultura e expandila por Galiza—PEREZ GOMEZ.

Posibilizar a vida deportiva dos estudantes. O estudante deportista é forte, alegre, vive satisfeito, ten mais vontade de traballar nas aulas—CALVET.

Conquerir a súa autonomía; sin ela non poderá vivir, nin esta nin as outras da Hespaña, eisceituada a de Madrid—HONTORIA.

Procurar medios económicos pra cumprimento dos seus fins—VAZQUEZ.

O QUE SUPON A GALEGUIZAZON DA UNIVERSIDADE

Eu entendo por galeguización—di CADARSO—estabrecer cadeiras de Histórea, histórea da literatura, economía, xeografía, etc. de Galiza. O coñecemento da nosa realidade.

Creio na nazonalidade da cencia, coma dixo Carracido, non na internacionalidade. Hai nobre orgullo en faguer cencia nazonal. Xa dixo Unamuno: *que inventen eles*; isto é: que o esencial non é inventar, sinon aproveitarse dos inventos. Na Galiza hai unha nacionalidade, logo debe haber unha cencia nazonal. Ten de se impregnar a conciencia dos nosos estudantes do que é a cultura galega: esi poderáse logo faguer cencia, cencia galega. Si se fai de xeito de outra cultura, da castelá por exemplo, o centralismo continua: Madrid posto en Compostela. Dende logo hai que poñer axiña cadeiras de histórea de Galiza, xeografía de Galiza, idioma galego, literatura galega, etc. etc. Logo faguer o noso espírito; pódese dicir en calquer lingua, pro non se di ren sinon se acugulan as verbas do espírito de unha cultura—GARCIA SABELL.

Eu entendo por galeguización, faguer en-

sino de literatura galega, histórea de Galiza, etc. Poñer a cultura galega no marco da cultura universal—MORALEJO.

Pra min galeguización é poñer rente dos coñecementos universaes e hispánicos o espírito da terra galega, pro non suprantando aqueles principios—MARIANO GARCIA.

Galeguización é a fonda penetración no humano galego coma único xeito pra afondar no humano universal—TOBIO.

Galeguización é estudar os problemas xeneraes tendo en conta que os que estudan son galegos; estudar galegamente o universo. Implantar logo cadeiras especiaes pra os nosos problemas, e poñerse á servirse do idioma natal de acordo coas conclusións da Asociación profesional de Estudantes de Dereito—CARBALLO.

Intensificar os estudos xeneraes tendo en conta o dereito, a economía, a histórea, etcétera, da Galiza—ARIAS RAMOS.

A Universidade canto mais europeia sexa, mais galega será—MONTEQUI.

É impregnarse do nazonal —o galego— pra chegar ao internazonal. En Rusia foi posi-

bre a xuntanza de pobos disconformes respectando compretamente as súas nazonalidades, concedéndolles a máisima liberdade, e dando as maiores posibilidades ao desenrolo das súas culturas—SEOANE.

Galeguizar é faguer esta Universidade máis universal, o máis universal posíbre—IGRESIAS.

Galeguizar é estudar a realidade máis inmediata da Galiza—BUSTAMANTE.

Apricar á realidade galega os principios fundamentás da ciencia universal e crear cadeiras e disciplinas pra resolver os problemas que a nosa vida galega pranteia—SEIXO.

Pra min Galiza é unha nación perfectamente definida. Pois ben, pra min a Univer-

sidade ten de sere o eisponente cultural desta nacionalidade. No intre pareceríame ben darlle unha orgaizazón análoga á que agora ten a Universidade de Barcelona—CALVET.

Que total as manifestaciós da vida galega entren na Universidade e dende ali irradien ao mundo—PEREZ GOMEZ.

Levar á Universidade galega os principios da cultura universal perparando aos seus estudantes pra afrontar a realidade galega integramente—HONTORIA.

Galeguizar é formar o espírito galego e consolidar o prestixio de Galiza dentro e fora do país, máis sempre afastándose de eisrusivismos perigosos—VAZQUEZ.

Limpo de pasiós por nobres que elas sexan e ao marxen de calquera impresión ou arela persoal, prézome do obxetivismo de esta información na que soiamente pretendín descubrir o pensamento, encol dos nosos problemas universitarios, dos homes máis sinalados da groriosa escola compostelán. Estes son:

O reitor—RODRIGUEZ CADARSO.

Vice-reitor—MONTEQUI, (castelán).

Segredario—ARIAS RAMOS, (castelán).

Decano de Letras—PEREZ BUSTAMANTE, (castelán).

Un lente de Letras—MORALEJO, (castelán).

Un de Cencias—CALVET, (catalán).

Dous profesores de Liceo: un galego (IGRESIAS) e outro castelán (A. VAZQUEZ).

Dous profesores de Instituto: un galego (PEREZ GOMEZ) e outro castelán (HONTORIA).

Dous auxiliares da Universidade: un galego (TOBIO) e outro castelán (MARIANO GARCIA).

Un axudante da Universidade, apoliteco: (SEIXO).

O derradeiro presidente da F. U. B. (GARCIA SABEL) e mais o aítual (CARBALLO CALERO).

Un estudante, marxista: SEOANE.

Ollase namentras, que a coincidencia no fundamental é suficientemente percisa.

Arquivo Filolóxico e Etnográfico de Galiza

NOVAS CÁNTIGAS E TRIADAS DA PARROQUIA DE PARADE- LA, NA TERRA DA ULLA (1)

Se tí me quixeras ben
da raíz do corazón
viñérasme ver, viñeras,
que as noites ben grandes son.

Quedaches de vir á unha
faí duas que aquí estou,
pensas que non é pecado
enganar quen esperou.

Debaixo da oliveira
non vai frío nin orballo.
Meníña, si has de ser miña
non me deas mais traballo.

Teño muiño e moe fariña,
teño forno e coce pan,
teño unha muller bonita
xa estou feito un capitán.

Traballo é ser casada,
traballo é non-o ser,
traballo é tel-os fillos,
traballo é non-os ter.

Adiós, vista dos meus ollos,
espello do meu mirar;
pésame dos teus traballos,
non-os podo remediar.

Olvidarte a tí por outro
non-o consinte meu peito,
olvidar a outros por tí
eso xa o teño feito.

María, paloma mía,
irmán do meu corazón,
serafín do meu alvidro,
morte da miña pasión.

Quérote ben, non hai duda:
enterrarémonos ambos
n-unha mesma sepultura,

Todo se me dá na man
senón a sacha do millo
e mais a sega do pan.

Déixate andar e veremos;
o mundo dá moitas voltas
nós tamén así faremos.

Séntate aquí n-esta pedra;
ou has de casar conmigo
ou has de largar á terra.

Somos de los liberales.
somos unos para otros
compañeritos leales. (1)

Hoxe aquí e mañán na feira,
para mín non ha faltar
unha vida pasaxeira,

Meu corazón, por onde andas
non hai tinta nin papel
cando me cartas non mandas.

Canta, miña prima, canta.
¡No adro de Paradela
non entra mellor garganta!

(Recitou Xosefa Neira, de máis de se-
senta anos).

F. BOUZA-BREV.

(1) Véxase o «Arquivo Filolóxico-Etnográfico» do n.º 90
de esta revista

(1) É castelán, mais adaptada como triada á música do país.

LÉNDAA DE LOBOS DO CRUCEIRO DA GÁNDARA

No lugar de Cerqueiras da parroquia de Santa Cristina de Veá, concello da Estrada, e de fronte da capela da Gándara, adicada á Virxe de Aránzazu, tópase un cruceiro barroco de bó arte popular. Ten no varal de sección poligonal a figura de un frade franciscano con palma na man dereita que ben puidera ser San Antonio aínda que sin neno; na cruz presenta a Cristo encravado, por unha banda, e pol-a outra á Virxe trunfante, cos brazos abertos como no pasamento da Ascensión, con anxos todo ó redor.

No basamento ten este epígrafe:

JUAN DE PORTO Y CATALINA DE RIBEIRA SU MUGER PAGARON ESTA OBRA AÑO 1742.

N-unha das faces do varal esta outra bastante comesta xa pol-o tempo:

ANTE ES/TE CRUCE/RO..... VN/.....
SALVE/..... APEDIMI°/DE QUIEN/LO
MANDÓ/HACER AÑO/DE 1747.

Os veciños do lugar Francisco Barcala Sinde e Xosé Barcala, de uns corenta e cinco anos, contáronnos a lenda do erguemento do cruceiro manifestando que, cando o lugar de Cerqueiras era todo unha carballeda, había moitos lobos n-él e certo día leváronse as feras unha meniña filla dos Xan do Porto e Catalina de Ribeira que figuran na inscrición do cruceiro. Buscaron os pais á nena inzados de dór sin topala por ningures. Acodiron destoncias á Virxe que na capela recibe homeaxe e pregaron acesamentos. Cando voltaron a buscar deron ca nena viva e san acariñando un lobo morto que á veira tiña. Os pais agradecidos fixeron erguer o cruceiro que alí está.

F. BOUZA-BREV.

CANTO DE PANDEIRO

No lugar de Caxamonde, pertescente á parroquia de Figueiroá, no concello de Parde, da provincia de Ourense, consérvase o costume de xuntarse mozos e mozas, nos

días de dixanto, pra facer unha pandeirada. Ó compás do pandeiro van saíndo cántigas que teñen grande parentesco cas suas compañeiras de outros puntos:

A seguidas damos ise ramalliño de oito, recollidas xa hai tempo, pra que valan inzar a xa grande morea das estudadas:

O mozo que anda no baile
ten un bailar peneireiro;
seica o fai de fantasía
pra que lle ruxa o difeiro.

A moza que anda no baile
ten un bailar moi sutil,
cas pestañas dos seus ollos
fai abanear o candil.

A moza que anda no baile
trae o mandil do revés,
i-o mozo que a acompaña
baila na punta dos pés.

Tocade esa pandeirata
e daille un golpe detrás
pra que salian a bailar
os mozos de Golpellás.

Tocade esa pandeirata
e daille un golpe no meio
pra que salian a bailar
os mozos do parrafeio.

Tocade esa pandeirata
daille un golpe non sei donde
pra que salian a bailar
os mozos de Caxamonde.

Os mozos de Caxamonde
eu vos direi como son:
delgadinhos da cintura
da feitura de un cambón.

Tocade esa pandeirata
e daille un golpe na veira
pra que salian a bailar
os mozos de Cascarreira.

Golpellás é unha parroquia veciña, e Cascarreira pertesce tamén á unha parroquia próisima.

X. R. FERNÁNDEZ OXBA.

Imprenta NÓS. Hortas, 20. Santiago

A hixiene dos nenos
é a garantía da súa saúde física e
moral o día de mañá.

No diario aseo dos nenos emplee o
"Jabón Sales de la Toja",
único que ás súas altas calidades
meicidás xunta toda a finura e pre-
fume d'un xabón de tocador.

Contribúe ó perfecto des-
enrolo das criaturas e evi-
ta o perigo da escrófula e
o raquitismo.

JABÓN
LA TOJA
UNICO EN EL MUNDO

O Xabrón da Toxa
é o mellor.
Honra á Galicia no
mundo enteiro

MERQUE VOSTEDE
Plumeiros RAFIUM

DE MÁIS DURA QU'OS DE PLUMA E LIMPAN MILLOR.
VÉNDENSE EN TODOL-OS ESTABRECEMENTOS DO RAMO.

ANDRÉS PERILLE --- OURENSE

Sanatorio Quirúrgico de San Lorenzo

SANTIAGO DE GALICIA
DE LOS PROFESORES

D. Fernando Alsina y D. Antonio M. de la Riva
CIRUJANO GINECÓLOGO

Establecemento dotado de todol-os elementos que exixen
a terapéutica e a hixiene modernas, situado nas aforas
da poboazón, moi cerca do paseo da Ferradura
Teléfono número 195

Pra detalles, calquera dos Directores ou o Médico interno

FOTOGRABADO

Si quer qu-os seus fotografados sexan o máis perfecto posibres, convenlle envialos aos

Talleres de fotografado ESPASA-CALPE S. A.

Ríos Rosas, 24-Apartado, 547 MADRID

A sua biblioteca non será
unha biblioteca galega,
mentras non adequira as
obras editadas por

NÓS

PUBRICACIÓNS GALEGAS E IMPRENTA
HORTAS, 20 SANTIAGO